

MILIEUDEFENSIE JAARVERSLAG 2023

FINANCIIEEL VERSLAG EN JAARREKENING

1	Inleiding	3
2	Balans 31 december 2023	4
3	Staat van baten en lasten 2023	5
4	Grondslagen van Waardering en Resultaatsbepaling	6
5	Kasstroomoverzicht	7
6	Toelichting Balans	8
7.1	Toelichting Baten	9
7.2	Toelichting Lasten	10
7.3	Toelichting Lastenverdeling	11
8	Vooruitblik	12
	Colofon en contact	13

WE ZIJN FINANCIËEL GEZOND

De begroting 2023 is op 1 november 2022 vastgesteld door het bestuur en op 10 december 2022 goedgekeurd door de Algemene Leden Vergadering. Het begrote financiële saldo was € 30.000.

De gerealiseerde baten zijn € 39.423.343, dit is € 9.397.606 meer dan het begrote bedrag van € 30.025.737. De gerealiseerde lasten zijn € 26.318.570 en dit is € 3.677.291 minder dan het begrote bedrag van € 29.995.737.

De substantiële toename van de baten wordt veroorzaakt door een toezegging van de Waverley Street Foundation om in de jaren 2023-2024-2025 een bijdrage van USD 15.000.000, USD 5.000.000 per kalenderjaar, te doneren als bijdrage aan de doelstellingen van Vereniging Milieudefensie. De regelgeving inzake jaarverslaggeving RJ-650 schrijft voor dat het hele bedrag van de toezegging dient te worden verantwoord op het moment dat er zekerheid is dat je daar recht op hebt cq. aanspraak op kunt maken. In dit geval dient het toegezegde bedrag verantwoord te worden op basis van het toerekening principe en niet op basis van de kasstromen. In 2023 is het jaarbedrag ad USD 5.000.000, EUR 4.590.104, ontvangen. De toezegging voor de jaren 2024 en 2025 worden in die jaren ontvangen, maar is als bate in boekjaar 2023 verantwoord. Het niet bestede deel van deze baten is als bestemmingsreserve opgenomen, deze dient als dekking van voorziene lasten in de komende jaren.

Inclusief het saldo financiële baten en lasten (ontvangen rente) van € 3.189 sluit Milieudefensie het jaar af met een positief financieel resultaat voor bestemming van € 13.107.962. Dit resultaat is grotendeels te danken aan bovenstaande Waverley bijdrage, per saldo een bedrag van € 13.649.604 (waarvan € 9.059.500 wordt ontvangen in de jaren 2024 en 2025).

De mutaties van de bestemmingsreserves en -fondsen waren begroot op € 30.000. De totale mutatie van de bestemmingsreserves en -fondsen bedraagt als gevolg van de bijzondere bate € 13.107.962.

De verdeling is als volgt:

- € 11.212.111 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Klimaatzaken,
- € 963.857 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Huisvesting,
- € 1.000.000 wordt toegevoegd aan de continuïteitsreserve.

De mutatie in overige bestemmingsreserves en -fondsen bedraagt € -68.006.

Het totale bedrag wordt ten laste van het financieel resultaat voor bestemming gebracht.

Het onderliggende financieel resultaat uit de normale activiteiten (dus exclusief de toekomstig te ontvangen bedragen van Waverley Street Foundation) van Milieudefensie in 2023 bedraagt € 4.048.462.

Dit batig saldo wordt met name veroorzaakt door de Waverley bijdrage voor het jaar 2023, in combinatie met de vertraging in de uitvoering van een aantal activiteiten, zoals uitstel hoger beroep Shell van oktober 2023 naar april 2024 en een latere start van het People Power project.

1 HOOFDLIJNEN

Baten van fondsenwerving (+ € 644.900 t.o.v. realisatie 2022)

Milieudefensie is voor een belangrijk deel afhankelijk van de bijdragen van leden en donateurs. Deze inkomsten zorgen ervoor dat de organisatie onafhankelijk kan blijven opereren om onze missie, een duurzame en rechtvaardige wereld voor iedereen, te realiseren. Leden en donateurs van Milieudefensie worden op verschillende wijzen geïnformeerd over en betrokken bij activiteiten van Milieudefensie.

De gerealiseerde baten uit fondsenwerving zijn € 8.983.310 en deze zijn t.o.v. de realisatie van 2022 van € 8.338.410 met € 644.900 gestegen; een stijging van 7,7%. De contributies zijn toegenomen met € 149.614 tot € 2.690.610, de donaties zijn toegenomen met € 194.543 tot € 5.859.038. De realisatie van de nalatenschappen is € 433.663 en is t.o.v. de realisatie in 2022 ad € 132.920 toegenomen met € 300.743.

Baten van loterijorganisaties (gelijk aan realisatie 2022)

In 2023 ontvingen we een jaarlijkse bijdrage van € 1.350.000 van de Nationale Postcode Loterij (NPL), gelijk aan 2022.

Baten van subsidies van overheden ten behoeve van Milieudefensie, excl. partners (+ € 337.928 t.o.v. realisatie 2022)

Het totaal aan bestede subsidies door Milieudefensie in 2023 is € 2.828.527. Daarmee komt het aandeel overheidsfinanciering in de totale baten van Milieudefensie excl. partners op 9%. Het betreft vooral twee grote subsidies die Milieudefensie ontving van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van de Strategische partnerschappen voor 'pleiten en beïnvloeden' voor de periode 2021-2025: FGG en GLA. In 2023 waren de baten van de alliantie FGG (Fair, Green & Global) € 649.405 en die van GLA (Green Livelihoods Alliance) € 1.894.833. In 2023 is ook subsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvangen van € 272.778. Aan overige subsidies is ontvangen een bedrag van € 11.512.

Baten van subsidies van overheden ten behoeve van Partners, excl. Milieudefensie (-/- € 1.032.706 t.o.v. realisatie 2022)

22% van Milieudefensie's baten (€ 8.547.616) is bestemd voor (zuidelijke) partnerorganisaties. Dit geld komt uit overheidssubsidies. Milieudefensie geeft dit geld volledig door aan die partnerorganisaties.

Als penvoerder van de GLA-alliantie is het bedrag voor de Alliantiepartners € 6.223.870, dit bedrag is verlaagd als gevolg van een eindafrekening over 2022 waaruit een onderbesteding resulteert van € 893.551.

Een bedrag van € 1.034.003 is besteed aan de overige partners: o.a. Friends of the Earth International (FoEI), Friends of the Earth Europe (FoEE) en andere groepen binnen en buiten het FoE-netwerk.

Bij de alliantie FGG is Milieudefensie geen penvoerder en bestaan de partners alleen uit de bovengenoemde overige partners en is in 2023 € 1.289.743 besteed.

Deze subsidies worden direct aan de betreffende partners uitbetaald, waarna de uitvoering van deze projecten bij deze partners plaatsvindt. Jaarlijks rekenen de partners de ontvangen subsidies af door middel van een financiële en inhoudelijke verantwoording. De afname in besteding zit bij alle partners.

Baten van overige organisaties zonder winststreven (+ € 15.045.711 t.o.v. realisatie 2022)

Het totaal aan bestede baten van organisaties zonder winstoogmerk in 2023 is € 17.713.889. Daarmee komt het aandeel van organisaties zonder winstoogmerk in de totale baten van Milieudefensie excl. partners op 57%.

De substantiële toename van de baten wordt veroorzaakt door een toezegging van de Waverley Street Foundation om in de jaren 2023-2024-2025 een bijdrage van USD 15 mio, USD 5 mio per kalenderjaar, te doneren als bijdrage aan de doelstellingen van Vereniging Milieudefensie. De regelgeving inzake jaarverslaggeving RJ-650 schrijft voor dat het hele bedrag van de toezegging dient te worden verantwoord op het moment dat er zekerheid is dat je daar recht op hebt cq. aanspraak op kunt maken. In dit geval dient het toegezegde bedrag verantwoord te worden op basis van het toerekening principe en niet op basis van de kasstromen. In 2023 is het jaarbedrag ad USD 5 mio, EUR 4,59 mio, ontvangen. De toezegging voor de jaren 2024 en 2025 worden in die jaren ontvangen, maar is als bate in boekjaar 2023 verantwoord. De toekomstige bate ad USD 10 mio is gewaardeerd tegen de dollarkoers van 31-12-2023.

De overige baten zijn ontvangen van o.a. Hartwig Foundation, File Foundation, European Climate Foundation en Energy Transition Fund en Stichting Den Brinker.

Lasten

De lasten worden verdeeld conform de lastenverdeelstaat zoals opgenomen in tabel 1.7.3. Daar worden uitvoeringskosten en algemene kosten voornamelijk verdeeld op basis van de bestede uren per thema of categorie. Activiteitskosten en kosten fondsenwerving worden wel direct toegerekend aan een categorie.

Ten opzichte van 2022 laten de lasten een gestage groei zien, in lijn met de groei van de organisatie. Een uitzondering hierop vormen de lasten van partnerorganisaties, die zoals toegelicht bij Baten van subsidies overheden t.b.v. Partners (excl. Milieudefensie), lager zijn als gevolg van een onderbesteding in 2022, welke wordt gerapporteerd in 2023.

Het totaal van de lasten is € 26.318.570, € 3.677.167 lager dan het begrote bedrag ad € 29.995.737. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van een aantal activiteiten, zoals uitstel hoger beroep Shell van oktober 2023 naar april 2024 en een latere start van het People Power project. Dit laatste project was geprojecteerd in de jaren 2023-2024-2025, maar is feitelijk gestart in het 3e kwartaal 2023. Deze vertraging in activiteiten heeft geen effect op het operationele resultaat.

Resultaat

Milieudefensie sluit het jaar 2023 af met een positief financieel resultaat van € 13.107.962 wat met name wordt veroorzaakt door het verantwoord van de totale Waverley baten over de jaren 2023 t/m 2025 in dit boekjaar. Het niet bestede deel van deze baten is als bestemmingsreserve opgenomen, deze dient als dekking van voorziene lasten in de komende jaren.

Het onderliggende financieel resultaat uit de normale activiteiten (dus exclusief de toekomstig te ontvangen bedragen van Waverley Street Foundation) van Milieudefensie in 2023 bedraagt € 4.048.462. Dit batig saldo wordt met name veroorzaakt door de Waverley bijdrage voor het jaar 2023, in combinatie met de vertraging in de uitvoering van een aantal activiteiten, zoals uitstel hoger beroep Shell van oktober 2023 naar april 2024 en een latere start van het People Power project. Dit laatste project was geprojecteerd in de jaren 2023-2024-2025, maar is feitelijk gestart in het 3e kwartaal 2023. Verwachting is dat dit project doorloopt tot medio 2026.

Uiterlijk 2025 moet Milieudefensie verhuizen, daarom wordt de bestemmingsreserve Huisvesting in 2023 verhoogd met € 963.857 tot een bedrag van € 2.013.857.

Er is geen verandering in de reserve voor het Algemeen Beleidsplan 2016-2025. De reserves voor de Lokale Afdelingen zijn gebaseerd op de aanwezige banksaldi per ultimo 2023. Dit saldo is toegenomen met € 13.292. Het surplus in resultaat wordt opgenomen in een Bestemmingsreserve Klimaatzaken, als dekking van voorziene lasten in de komende jaren.

Na de toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen neemt de continuïteitsreserve per saldo met € 1.000.000 toe en komt hiermee ultimo 2023 uit op € 3.933.820.

Het is een bewuste keuze om de continuïteitsreserve te verhogen, gezien dat de organisatie de laatste jaren fors is gegroeid wat gepaard gaat met een toename van de risico's. Daarom is meer aandacht besteed aan risicomanagement en is een uitgebreide risicoanalyse opgesteld inclusief beheersmaatregelen. Er zijn vijftien risico's geïnventariseerd, waarvan de drie meest omvangrijke betrekking hebben op mogelijke imagoschade, tegenvallers in de baten en gevolgen van potentiële incidenten. De Continuïteitsreserve dient als buffer voor de in kaart gebrachte bedreigingen en om zeker te stellen dat de vereniging in de toekomst aan haar verplichtingen kan blijven voldoen. Uit de risicoanalyse volgt een benodigde omvang van ruim € 3,9 miljoen. Daarom is € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve. Als extra check is gekeken of de omvang van de reserve voldoende is om 50% van de structurele uitvoeringskosten te dekken in 2024. Dat is het geval. De risicoanalyse vindt jaarlijks plaats en wordt gedurende het jaar periodiek voorzien van een update.

2 BALANS 31 DECEMBER 2023

Activa	31-12-2023	31-12-2022
Materiële vaste activa		
Grond en terreinen	5.000	5.000
Inrichting	819	1.117
ICT	165.845	196.149
Inventaris	24.541	7.058
	<u>196.205</u>	<u>209.323</u>
Kortlopende vorderingen		
Debiteuren	9.282.797	1.815.485
Overige vorderingen	1.742.650	3.536.972
	<u>11.025.447</u>	<u>5.352.457</u>
Liquide middelen	14.760.372	7.675.407
Totaal activa	<u>25.982.025</u>	<u>13.237.187</u>

Passiva	31-12-2023	31-12-2022
Reserves		
Continuïteitsreserve	3.933.820	2.933.820
Bestemmingsreserve ABP	92.000	92.000
Bestemmingsreserve Huisvesting	2.013.857	1.050.000
Bestemmingsreserve Klimaatzaken	11.212.111	-
Bestemmingsreserve Afdelingen	26.572	13.280
Bestemmingsfondsen		
Bestemmingsfonds Bulderbos	15.229	20.388
Bestemmingsfonds Milieudefensie Jong	3.856	31.204
Bestemmingsfonds Klimaatzaak	91.989	131.596
Bestemmingsfonds Waddenzee	18.199	27.382
	<u>17.407.631</u>	<u>4.299.670</u>
Kortlopende schulden		
Crediteuren	700.498	647.734
Belastingen en sociale premies	321.356	15.653
Overige transitorische passiva	7.552.540	8.274.131
	<u>8.574.393</u>	<u>8.937.517</u>
Totaal Passiva	<u>25.982.025</u>	<u>13.237.187</u>

3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2023

Baten	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Baten van particulieren (eigen fondsenwerving)	8.983.310	8.612.000	8.338.410
Baten van loterijorganisaties	1.350.000	1.350.000	1.350.000
Baten van subsidies van overheden t.b.v. Milieudefensie (excl. Partners)	2.828.527	2.342.703	2.490.599
Baten van subsidies van overheden t.b.v. Partners (excl. Milieudefensie)	8.547.616	9.447.034	9.580.322
Baten van overige organisaties zonder winststreven	17.713.889	8.274.000	2.668.178
Som van de geworven baten	39.423.343	30.025.737	24.427.509
Overige baten	-	-	1.724.025
Som van de baten	39.423.343	30.025.737	26.151.534

Lasten	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Besteed aan doelstellingen			
Voorlichting	2.591.643	2.415.744	2.505.869
Bewegingsopbouw	1.838.474	1.810.387	1.515.775
Thematische campagnes	18.919.808	23.217.106	18.440.185
Totaal	23.349.925	27.443.237	22.461.828
Wervingskosten baten			
Kosten eigen fondsenwerving	1.679.244	1.366.857	1.092.667
Kosten verkrijging subsidies	17.926	36.225	34.266
Wervingskosten baten	1.697.170	1.403.083	1.126.933
Beheer en administratie			
Kosten beheer en administratie	1.271.475	1.149.418	1.409.244
Som van de lasten	26.318.570	29.995.737	24.998.006
Saldo voor financiële baten en lasten	13.104.773	30.000	1.153.529
Saldo financiële baten en lasten (rente)	3.189	-	-8.599
Saldo van baten en lasten	13.107.962	30.000	1.144.930

Bestemming saldo van baten en lasten	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Bestemmingsreserve ABP	-	-	-
Bestemmingsreserve Huisvesting	963.857	30.000	900.000
Bestemmingsreserve Klimaatzaken	11.212.111	-	-
Bestemmingsreserve Lokale afdelingen	13.292	-	-1.498
Bestemmingsfonds Bulderbos	-5.159	-	-7.812
Bestemmingsfonds B46 Rapid Response	-	-	-34.519
Bestemmingsfonds Milieudefensie Jong	-27.349	-	15.354
Bestemmingsfonds KlimaatCrisisCoalitie	-	-	-63.767
Bestemmingsfonds Klimaatzaak	-39.607	-	-24.910
Bestemmingsfonds Waddenzee	-9.184	-	27.382
Continuïteitsreserve*	1.000.000	-	334.701
Totaal	13.107.962	30.000	1.144.930

*) Een positief saldo wordt toegevoegd aan en een (negatief) saldo wordt onttrokken (uit) de continuïteitsreserve.

4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATSBEPALING

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld conform de voorschriften van de Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteit.

Verslaggevingsperiode

Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Grondslagen

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders is vermeld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben, tenzij anders vermeld.

Stelselwijziging

In 2023 is er een stelselwijziging doorgevoerd. De baten nalatenschappen worden niet meer verwerkt op het moment dat er een betrouwbare schatting gemaakt kan worden, maar vanaf 2023 worden deze verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling is ontvangen. Deze stelselwijziging is doorgevoerd door alle nieuwe nalatenschappen vanaf 2023 te verwerken op basis van de nieuwe grondslag. De voor 2023 verwerkte nalatenschappen worden nog afgewikkeld volgens de oude grondslag. De vergelijkende cijfers zijn dus niet aangepast voor deze stelselwijziging.

Gebruik van schattingen

Bij het opmaken van de jaarrekening is het directie-bestuur verplicht oordelen te vormen, schattingen te maken en aannames te doen die van invloed zijn op de implementatie van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva, alsmede rapportages van baten en lasten. De werkelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen. We beoordelen voortdurend de schattingen en onderliggende veronderstellingen. De herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schattingen worden herzien en in eventuele toekomstige perioden die door de relevante herzieningen worden beïnvloed.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op aanschafwaarde, onder aftrek van afschrijvingen die zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de aanschafwaarde:

- Inventaris en Inrichting 20%
- ICT 20-33%

Grond

Op grond wordt niet afgeschreven.

Vorderingen

Vorderingen zijn opgenomen voor de nominale waarde, zolang onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Subsidieverplichtingen / projectverplichtingen

Subsidieverplichtingen / commitments met samenwerkingspartners worden als bestedingen en verplichtingen verwerkt op het moment dat het besluit is genomen en gecommuniceerd met betrokkenen.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve dient als buffer voor bedreigingen en om zeker te stellen dat de vereniging in de toekomst aan haar verplichtingen kan blijven voldoen. De omvang van de reserve is bepaald aan de hand van een uitgebreide risicoanalyse, waarbij vijftien bedreigingen zijn geïnventariseerd en beheersmaatregelen zijn getroffen. Als extra check is gekeken of de omvang van de reserve voldoende is om 50% van de structurele uitvoeringskosten te dekken in 2024. Dat is het geval. Uit de risico-inventarisatie volgt een benodigde omvang van ruim € 3,9 miljoen.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve wordt gevormd wanneer het directie-bestuur van de Vereniging een deel van het eigen vermogen besluit af te zonderen en daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid geeft dan gezien de doelstelling van de organisatie zou zijn toegestaan.

Bestemmingsfondsen

Een bestemmingsfonds wordt gevormd door een deel van het eigen vermogen af te zonderen omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de organisatie zou zijn toegestaan en deze beperking door derden is aangebracht.

Samenwerkingsovereenkomst met Milieudefensie Jong

Het saldo van de bezittingen en schulden van Milieudefensie Jong zijn ondergebracht in een bestemmingsfonds en geoormerkt als middelen voor Milieudefensie Jong.

Resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de aan het jaar toe te rekenen opbrengsten en de aan het jaar toe te rekenen kosten.

Baten fondsenwerving

Contributiebatens worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Giften en donaties worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben, in de regel is dit het moment van ontvangst. De baten uit nalatenschappen worden verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling, dan wel als er geen akte van verdeling is, de rekening en verantwoording is ontvangen. Eventuele voorschotten worden verantwoord op het moment van de ontvangst.

Subsidiebatens

Baten uit subsidies van overheden worden als baten opgenomen voor zover en naar rato de bijbehorende bestedingen in het boekjaar worden gedaan, er wordt voldaan aan de subsidievoorwaarden en er een redelijke zekerheid bestaat dat de subsidiebatens worden ontvangen. Niet alle verantwoorde subsidies zijn definitief vastgesteld door de subsidieverstrekker. Dit gebeurt vaak pas bij de eindverantwoordingen die gevraagd worden door de subsidiegevers. Er zouden dus in de toekomst nog verplichtingen kunnen voortvloeien uit deze eindafrekening, bijvoorbeeld wanneer de subsidie (onverwachts) lager vastgesteld wordt. Op dit moment is er geen indicatie dat dit van toepassing is op 2023.

Een deel van de ontvangen subsidies wordt op basis van contracten toegekend aan partnerorganisaties. De verplichting valt in de periode waarin het contract is aangegaan.

Subsidie baten en bestedingen alliantie GLA – Ministerie van Buitenlandse Zaken

Vereniging Milieudefensie is penvoerder binnen de subsidie-alliantie GLA. Gegeven de aard van de subsidietoekenning en de samenwerkingsafspraken binnen de alliantie worden de bestedingen van de alliantieleden in de jaarrekening verwerkt op basis van de gerealiseerde programmavoortgang en de gemaakte programma-bestedingen over het betreffende boekjaar. Een eventuele afwijking naar daadwerkelijke bestedingen worden in het volgende boekjaar verantwoord. De programma-bestedingen van Vereniging Milieudefensie en de alliantieleden worden toegerekend aan de subsidietoekenning van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor de periode 2021 tot en met 2025.

Bestedingen doelstelling

De projectverplichtingen worden geheel ten laste gebracht van het jaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de samenwerkingspartners is meegedeeld, ook als het een meerjarige toekenning betreft. De kosten worden toegerekend aan de doelstelling of activiteit waarop ze betrekking hebben: voorlichting, bewegingsopbouw en thematische campagnes.

Personeelskosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten en voor zover ze zijn verschuldigd aan medewerkers respectievelijk de belastingautoriteit. De pensioenregeling is verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Kosten van Beheer en administratie

Kosten van beheer en administratie zijn kosten die de organisatie maakt in het kader van de (interne) beheersing en het voeren van de administratie. Zij worden niet toegerekend aan de doelstelling of de werving van baten.

Transacties in vreemde valuta en omrekeningen van vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden in de betreffende valuta omgerekend tegen de geldende koers op transactiedatum. De activa en verplichtingen in vreemde valuta worden per balansdatum omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. (On)gerealiseerde koersverschillen met betrekking tot aangegane verplichtingen worden in de staat van baten en lasten verantwoord onder financiële baten en lasten.

Het **Kasstroomoverzicht** is opgesteld op basis van de indirecte methode.

5 KASSTROOMOVERZICHT

	2023	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
<i>Resultaat</i>	13.107.962	1.144.930
<i>Afschrijvingen materiële vaste activa</i>	104.750	139.995
Bruto kasstroom operationele activiteiten	13.212.712	1.284.925
Wervingskosten baten		
<i>Mutaties kortlopende vorderingen</i>	-5.672.991	-3.396.740
<i>Mutaties voorzieningen</i>	0	0
<i>Mutaties kortlopende schulden</i>	-363.124	6.851.959
Netto kasstroom operationele activiteiten	7.176.597	4.740.144
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
<i>(Des)Investerings in materiele vaste activa</i>	-91.632	-71.712
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-91.632	-71.712
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen	7.084.965	4.668.432
Liquide middelen		
<i>Liquide middelen 1 januari</i>	7.675.407	3.006.975
<i>Liquide middelen 31 december</i>	14.760.372	7.675.407
Mutatie liquide middelen	7.084.965	4.668.432

6 TOELICHTING BALANS

Activa

Materiële vaste activa	Grond en terreinen	Inrichting	ICT	Inventaris	Totaal
Aanschafwaarde primo boekjaar	5.000	123.784	1.225.892	176.218	1.530.893
Investerings	-	-	69.813	21.819	91.632
Desinvesteringen	-	-	-	-	-
Aanschafwaarde ultimo boekjaar	5.000	123.784	1.295.705	198.037	1.622.525
Cum. Afschrijvingen primo boekjaar	-	122.667	1.029.743	169.160	1.321.570
Afschrijvingen	-	298	100.117	4.336	104.750
Cum. Afschrijvingen ultimo boekjaar	-	122.965	1.129.860	173.496	1.426.320
<i>Boekwaarde primo boekjaar</i>	5.000	1.117	196.149	7.058	209.323
<i>Saldo mutaties</i>	-	-298	-30.304	17.483	-13.118
Boekwaarde ultimo boekjaar	5.000	819	165.845	24.541	196.205

De materiële vaste activa bestaat met name uit de categorie ICT, zijnde het in 2018 geïmplementeerde CRM-systeem en de nieuwe website. Per saldo is er sprake van een lichte daling (van ruim € 13.000) van de materiële vaste activa ten opzichte van 2022.

Kortlopende vorderingen

	31-12-2023	31-12-2022
Debiteuren	60.035	17.708
<i>Min. van Buitenlandse Zaken, SP tbv GLA 2.0</i>	-	197.697
<i>Nog te ontvangen subsidies</i>	9.222.763	1.600.080
	9.282.797	1.815.485
Overige Vorderingen		
<i>Bijdrage Nationale Postcode Loterij</i>	1.350.000	1.350.000
<i>Overige transitorische activa</i>	46.510	1.875.493
<i>Vooruitbetaalde nota's</i>	345.531	309.808
<i>Voorschotten personeel</i>	608	1.671
	1.742.650	3.536.972
Totaal kortlopende vorderingen	11.025.447	5.352.457

Liquide middelen

	31-12-2023	31-12-2022
ASN Bank	9.291.759	5.289.382
Triodos Bank	5.455.453	2.238.328
ING Bank	13.160	147.697
	14.760.372	7.675.407

De nog te ontvangen subsidies bestaat uit de volgende bedragen:

• ZonMW inzake Fair Future Generators	88.368
• FILE Foundation inzake Hoger Beroep Klimaatzaak Shell	74.895
• Waverley Street Foundation – bijdrage aan doelstellingen Milieudefensie in 2024 en 2025:	9.059.500

De bijdrage van Waverley Street Foundation voor de jaren 2024 en 2025 is nog niet ontvangen, de toezegging van deze ongeoormerkte bate dient conform de richtlijn RJ-650 te worden opgenomen in het jaar van de toezegging. De toekomstige bate ad USD 10 mio is gewaardeerd tegen de dollarkoers van 31-12-2023.

De liquide middelen zijn ten opzichte van 2022 met ruim € 7 miljoen toegenomen. Voornaamste reden is een toename in de ontvangen bijdragen van andere organisaties zonder winststreven.

Bij de Triodosbank is een bedrag van € 56.250 geblokkeerd vanwege de afgegeven huurgarantie aan de verhuurder.

Verder zijn alle liquide middelen direct opeisbaar. Het dagelijkse betalingsverkeer wordt verzorgd door de Triodos Bank.

De lokale afdelingen hebben € 26.572 aan liquide middelen bij de Triodos Bank.

Passiva

Reserves

	31-12-2023	31-12-2022
Continuïteitsreserve		
<i>Begin boekjaar</i>	2.933.820	2.599.191
<i>Mutaties</i>	1.000.000	334.709
Einde boekjaar	3.933.820	2.933.820

Toelichting Continuïteitsreserve

De organisatie is de laatste jaren fors gegroeid wat gepaard gaat met een toename van de risico's. Daarom is meer aandacht besteed aan risicomanagement en is een uitgebreide risicoanalyse opgesteld inclusief beheersmaatregelen. Er zijn vijftien bedreigingen geïnventariseerd, waarvan de drie meest omvangrijke betrekking hebben op mogelijke imago schade, tegenvallers in de aanpak en gevolgen van potentiële incidenten. De Continuïteitsreserve dient als buffer voor de in kaart gebrachte bedreigingen en om zeker te stellen dat de vereniging in de toekomst aan haar verplichtingen kan blijven voldoen. Uit de risicoanalyse volgt een benodigde omvang van ruim € 3,9 miljoen. Daarom is € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve. Als extra check is gekeken of de omvang van de reserve voldoende is om 50% van de structurele uitvoeringskosten te dekken in 2024. Dat is het geval. De risicoanalyse vindt jaarlijks plaats en wordt gedurende het jaar periodiek voorzien van een update.

Bestemmingsreserve ABP

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	92.000	92.000
<i>Mutaties</i>	-	-
Einde boekjaar	92.000	92.000

Toelichting Bestemmingsreserve ABP

In 2015 zijn middelen gereserveerd voor het opstellen en uitvoeren van het Algemeen Beleidsplan 2016-2025 (ABP). De resterende middelen zijn gereserveerd voor aanpassingen naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie van het ABP. In 2023 zijn geen kosten gemaakt en zijn er geen middelen toegevoegd of onttrokken uit deze reserve.

Bestemmingsreserve Huisvesting

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	1.050.000	150.000
<i>Mutaties</i>	963.857	900.000
Einde boekjaar	2.013.857	1.050.000

Toelichting Bestemmingsreserve Huisvesting

In 2025 vindt een verhuizing plaats uit het huidige pand. De bestemmingsreserve Huisvesting dient ter dekking van hieraan verbonden kosten inclusief een mogelijke verbouwing. Er heeft in 2023 een dotatie plaatsgevonden van € 1 miljoen om de reserve op voldoende niveau te brengen. Tevens is een bedrag ad € 36.143 aan projectkosten ten laste van deze bestemmingsreserve gebracht.

Bestemmingsreserve Klimaatzaken

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	-	-
<i>Mutaties</i>	11.212.111	-
Einde boekjaar	11.212.111	-

Toelichting Bestemmingsreserve Klimaatzaken

De bestemmingsreserve Klimaatzaken is in 2023 ingesteld ter dekking van de kosten verbonden aan de Klimaatzaken in de komende jaren. Deze middelen zullen komende jaren geleidelijk worden onttrokken aan de reserve. De hoogte van de dotatie is in belangrijke mate beïnvloed door de toezegging van de Waverley Street Foundation, welke conform de regels voor verslaggeving RJ-650 als volledige bate in 2023 is verwerkt (zie de toelichting hierover bij de baten).

Bestemmingsreserve Afdelingen

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	13.280	14.778
<i>Mutaties</i>	13.292	-1.498
Einde boekjaar	26.572	13.280

Toelichting Bestemmingsreserve Afdelingen

De bestemmingsreserve Lokale afdelingen is bestemd om lokale afdelingen, in het kader van de doelstelling van Milieudefensie, activiteiten te laten verrichten. Deze reserve wordt gewaardeerd tegen de aanwezigheid banksaldi bij de lokale afdelingen. De omvang van de reserve is gelijk aan het bedrag van de liquide middelen ultimo 2023 van de lokale afdelingen en is ten opzichte van 2022 met € 13.292 toegenomen.

Bestemmingsfonds Bulderbos

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	20.388	28.200
<i>Toevoegingen</i>	-	-
<i>Onttrekkingen</i>	-5.159	-7.812
Einde boekjaar	15.229	20.388

Toelichting Bestemmingsfonds Bulderbos

In 2020 is een nalatenschap van € 31.200 ontvangen, gevormd en de bestedingen komen ten laste van dit bestemmingsfonds. In 2023 zijn de bestedingen € 5.159. Dit bedrag is onttrokken aan de reserve. Hiermee komt het saldo ultimo 2023 uit op € 15.229.

Bestemmingsfonds Milieudefensie Jong

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	31.204	15.850
<i>Toevoegingen</i>	-	19.138
<i>Onttrekkingen</i>	-27.349	-3.783
Einde boekjaar	3.856	31.204

Toelichting Bestemmingsfonds Milieudefensie Jong

In 2021 is er een nalatenschap van € 7.850 en een bedrag van € 8.000 geoormerkt voor de voorloper van Milieudefensie Jong. In 2023 is € 27.349 besteed ter ondersteuning van de activiteiten van Milieudefensie Jong en is dit bedrag onttrokken uit het fonds. Ultimo 2023 bedraagt het saldo van het bestemmingsfonds € 3.856.

Bestemmingsfonds Klimaatzaak

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	131.596	156.506
<i>Toevoegingen</i>	-	-
<i>Onttrekkingen</i>	-39.607	-24.910
Einde boekjaar	91.989	131.596

Toelichting Bestemmingsfonds Klimaatzaak

In dit fonds worden ontvangen geoormerkte baten uit fondsenwerving gebruikt ter dekking voor activiteiten verbonden aan de Klimaatzaak. In 2023 is € 39.607 onttrokken en besteed. Het saldo ultimo 2023 bedraagt € 91.989.

Bestemmingsfonds Waddenzee

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Begin boekjaar</i>	27.382	-
<i>Toevoegingen</i>	11.537	124.281
<i>Onttrekkingen</i>	-20.720	-96.899
Einde boekjaar	18.199	27.382

Toelichting Bestemmingsfonds Waddenzee

De middelen worden ingezet om Shell te weerhouden van het doen van gasboringen en gaswinning in de Waddenzee. In 2023 is een bedrag van € 20.720 onttrokken en besteed. Tegelijkertijd is € 11.537 aan geoormerkte baten ontvangen en gedoteerd aan het fonds. Ultimo 2023 reesteert een bedrag van € 18.199.

Totaal reserves

	17.407.631	4.299.670
--	-------------------	------------------

Kortlopende schulden

	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	549.234	519.706
<i>Partners</i>	151.264	128.028
	700.498	647.734

Vereniging Milieudefensie maakt afspraken met partners ter besteding van ontvangen subsidies. De openstaande posten met deze partners zijn hierboven apart geïdentificeerd. Ten opzichte van 2022 met € 52.764 toegenomen.

Belastingen en sociale Premies

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Loonbelasting en sociale premies</i>	319.688	-6.076
<i>BTW</i>	1.668	21.729
	321.356	15.653

Overige kortlopende schulden

	31-12-2023	31-12-2022
Nog te besteden/vooruitontvangen:		
<i>Min. van Buitenlandse Zaken, SP via Both Ends tbv FGG 3</i>	275.460	121.720
<i>Min. van Buitenlandse Zaken, SP tbv GLA 2 - Alliantie partners</i>	85.556	-
<i>Min. van VWS via ZonMw tbv project Fair Future Generators II</i>	-	184.410
<i>Hartwig Foundation: Klimaatplannen en Project People Power</i>	5.208.233	6.590.878
<i>St Den Brinker tbv digitale ondersteuning Klimaatbeweging</i>	22.436	-
<i>The File Foundation tbv Hoger beroep Klimaatzaak Shell</i>	-	64.043
<i>T&E tbv ACE Project</i>	-	40.801
<i>Europese Commissie tbv EU Green Deal</i>	5.256	-
<i>IISG tbv ontsluiting archief</i>	15.000	-
<i>DUS-1 tbv Fair Future Generators 3</i>	449.760	-
<i>Fred Foundation tbv FFG Ambassadeur</i>	45.000	-
Nog te besteden/vooruitontvangen	6.106.701	7.001.853
<i>Te betalen vakantiegeld/dagen</i>	736.222	582.191
<i>Overige transitorische passiva</i>	709.617	690.087
Totaal nog te besteden/vooruitontvangen	7.552.540	8.274.131
Totaal kortlopende schulden	8.574.393	8.937.517

Toelichting: Hartwig Foundation - People Power Project

De overige kortlopende schulden betreffen voornamelijk vooruit ontvangen bedragen die nog tot besteding moeten komen. Ten opzichte van 2022, is er sprake van een daling van € 721.593. Het grootste ter besteden bedrag in 2023 is, net zoals in 2022, ontvangen van de Hartwig Foundation ter financiering van klimaatplannen en het People Power project.

Niet in de Balans opgenomen verplichtingen

Garanties:

- Door de Triodos Bank is namens Milieudefensie een huurgarantie van € 56.250 aan de verhuurder afgegeven. Dit bedrag is om die reden geblokkeerd.
- Het huurcontract voor de Nieuwe Looiersstraat 31: jaarlijks € 347.704, loopt tot november 2025. Voor deze einddatum dient Vereniging Milieudefensie een nieuwe huisvesting te hebben betrokken.
- Een doorlopend contract met Toshiba Tec Netherlands is aangegaan tot februari 2030 voor de huur van kopieerapparaten (jaarlijks minimum € 3.400).
- Een doorlopend contract met Procurios voor het gebruik van het CRM pakket is verlengd voor onbepaalde tijd, met de mogelijkheid om per jaar op te zeggen (jaarbedrag € 35.139).
- Een doorlopend contract met Asito voor het schoonmaken van het kantoor met een opzegtermijn van 13 weken (jaarlijks € 37.500).
- Onderhuur deel van het pand aan de Nieuwe Looiersstraat 31 aan Friends of the Earth International: jaarlijks € 48.382, dit loopt tot november 2025.
- Onderhuur deel van het pand aan de Nieuwe Looiersstraat 31 aan World Learning Inc.: jaarlijks € 36.001, dit loopt tot augustus 2024.

Sinds januari 2021 is er een pensioenregeling met ASR op basis van een Beschikbare Premieregeling.

7 - Toelichting staat van Baten en Lasten

7.1 TOELICHTING BATEN

Baten van fondsenwerving	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Contributies	2.690.610	2.650.000	2.540.996
Donaties	5.859.038	5.662.000	5.664.495
Nalatenschappen	433.663	300.000	132.920
	8.983.310	8.612.000	8.338.410

Ten opzichte van vorig jaar zijn de baten van de fondsenwerving van particulieren, Bedrijven en organisaties in 2023 met 7,7% gestegen.

Baten van loterijorganisaties	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Nationale Postcode Loterij (reguliere bijdrage)	1.350.000	1.350.000	1.350.000

De baten van loterijorganisaties zijn in 2023 gelijk gelijk gebleven.

Baten van subsidies overheden t.b.v. Milieudefensie (excl. partners)	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Min. van Buitenlandse Zaken, SP via Both Ends tbv FGG 3	649.405	767.000	723.516
Min. van Buitenlandse Zaken, SP tbv GLA 2	1.459.890	1.059.603	1.049.362
Min. van Buitenlandse Zaken, SP tbv Coördinatie GLA 2	434.943	361.100	327.365
Min. van VWS via ZonMw tbv project Fair Future Generators 2	272.778	155.000	381.456
Europese Commissie tbv Social Dialogue for the EU Green Deal	6.397	-	-
Min. van VWS via ZonMw via IVN voor Groen Traineeship	-	-	8.900
Overige subsidies overheden	5.115	-	-
	2.828.527	2.342.703	2.490.599

Het totaal aan baten subsidies in 2023 is met 13,6% gestegen ten opzichte van de realisatie van 2022. Dit betreft het deel van de activiteiten binnen Milieudefensie die gefinancierd worden door de overheid. Projecten FGG en GLA zijn onderdeel van de Strategische Partnerschappen voor pleiten en beïnvloeden (SP) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Baten van subsidies overheden t.b.v. Partners (excl. Milieudefensie)	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Min. van Buitenlandse Zaken, SP via Both Ends tbv FGG - Partners	1.289.743	1.325.000	1.315.462
Min. van Buitenlandse Zaken, SP tbv GLA - Alliantiepartners	6.223.870	6.801.637	7.098.313
Min. van Buitenlandse Zaken, SP tbv GLA - Overige Partners	1.034.003	1.320.397	1.166.547
	8.547.616	9.447.034	9.580.322

Het totaal van subsidies van overheden dat direct wordt doorgegeven aan partnerorganisaties is in 2023 met 10,8% gedaald ten opzichte van 2022. Als penvoerder van de alliantie GLA (Green Livelihoods Alliance) ontvangen we de tranche voor de hele alliantie. Van het ontvangen voorschot voor 2023 van € 10.281.000 is € 7.257.893 overgemaakt aan de Alliantieleden. Uit de eindafrekening van vorig jaar resulteert een onderbesteding van € 893.551, hiermee wordt de totale realisatie in 2023 € 6.223.870. Het resterende bedrag van GLA is besteed door MD (zie baten subsidies van overheden) en door FoE-partners en partnerorganisaties buiten het FoE-netwerk, dit is € 1.034.003 voor GLA. Als FGG partner ging € 1.289.743 direct naar FoE-partners en partnerorganisaties buiten het FoE-netwerk.

Baten van andere organisaties zonder winststreven	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Waverley Street Foundation	13.649.604	-	-
Hartwig Foundation - Campagne Klimaatplannen	1.500.000	1.500.000	1.500.000
File Foundation tbv (advocaatkosten) Klimaatzaak	731.760	588.000	658.257
ECF tbv Hoger beroep Klimaatzaak	270.000	400.000	200.160
Hartwig Foundation - People Power Project	1.382.645	5.610.000	94.122
T&E tbv ACE project	-	71.000	40.595
Energy Transition Fund tbv International pressure on Shell	102.316	105.000	-
Stichting Den Brinker - Digitale ondersteuning Klimaatbeweging	77.564	-	-
ECF tbv (French) Climate Court Case	-	-	15.510
Bijdrage van Klimaatcrisis Coalitiepartners - tbv KlimaatAlarm	-	-	159.533
	17.713.889	8.274.000	2.668.178

Som van de geworven baten **39.423.343** **30.025.737** **24.427.509**

Overige baten	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Bijzondere baten	-	-	1.724.025
	-	-	1.724.025

De baten van andere organisaties zonder winststreven zijn in 2023 met € 15,16 mio toegenomen ten opzichte van 2022. Het grote verschil wordt veroorzaakt door de verantwoording van de bijdrage van de Waverley Street Foundation.

In 2023 is van Waverley Street Foundation ontvangen USD 5 mio, omgerekend € 4,59 mio. Deze bijdrage is onderdeel van een toezegging van in totaal USD 15 mio cq. € 13,65 mio over de jaren 2023 tot en met 2025, als bijdrage aan de doelstellingen van Milieudefensie.

Conform de bepalingen in RJ-650 dient een dergelijke toezegging te worden verantwoord op basis van het toerekeningsprincipe, en niet op basis van de kasstromen, als er zekerheid is dat je aanspraak kunt maken op het totale bedrag. Dit is van toepassing op de gesloten overeenkomst.

Het niet bestede deel van de toezegging is opgenomen in een bestemmingsreserve Klimaatzaken, deze gelden worden de komende jaren onttrokken uit deze reserve.

In de jaren 2024 én 2025 zal de toegezegde bijdrage van USD 5 mio (per jaar) worden ontvangen. De toekomstige bate ad USD 10 mio is gewaardeerd tegen de dollarkoers van 31-12-2023.

Som van de baten	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
	39.423.343	30.025.737	26.151.534

7 – Toelichting staat van Baten en Lasten

7.2 TOELICHTING LASTEN

	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Besteed aan doelstellingen			
Voorlichting	2.591.643	2.415.744	2.505.869
Bewegingsopbouw	1.838.474	1.810.387	1.515.775
Subtotaal	4.430.117	4.226.131	4.021.643
Programma's			
Klimaatzaak	2.262.207	2.587.716	1.251.357
Klimaatplannen	4.087.896	6.136.849	2.919.647
Campagnes			
Bossen	1.759.990	1.343.552	953.565
Inhoud & lobby	1.203.675	2.713.354	3.137.940
Milieu algemeen	648.088	623.784	273.113
Coördinatie GLA	410.336	364.817	324.241
Partners	8.547.616	9.447.034	9.580.322
Subtotaal Programma's & Campagnes	18.919.808	23.217.106	18.440.185
Wervingskosten			
Kosten eigen fondsenwerving	1.679.244	1.366.857	1.092.667
Kosten verkrijging van subsidies	17.926	36.225	34.286
Subtotaal Werving baten	1.697.170	1.403.083	1.126.933
Kosten beheer en administratie	1.271.475	1.149.418	1.409.244
Totaal lasten	26.318.570	29.995.737	24.998.006

Toelichting onderverdeling lasten

Bovenstaande lasten zijn een resultante van de lastenverdeling zoals berekend in tabel 7.3.

Door worden uitvoeringskosten en algemene kosten voornamelijk verdeeld op basis van de werkelijk bestede uren per thema of categorie. Activiteitskosten en kosten fondsenwerving worden wel direct toegerekend aan een categorie.

Toelichting Programma's

In het Algemeen Beleidsplan 2016-2025 namen we ons voor om meer focus aan te brengen in ons werk. De urgentie van de klimaatcrisis was daarvoor de directe aanleiding. Door meer focus aan te brengen, willen we meer impact realiseren. In 2020 kwam dit voortvoren tot uitdrukking in twee programma's: Klimaatzaak (voorheen Regels) en Klimaatplannen (voorheen Klimaat-oplossingen). Binnen deze programma's gebeurt veel van het voor de buitenwereld zichtbare werk van Milieudefensie.

Toelichting besteed aan doelstellingen / internationaal partners buitenland:

Van elke euro die de vereniging Milieudefensie ontvangt besteedt zij 89 eurocenten aan haar doelstellingen. Het merendeel wordt besteed aan Campagnes met 72 eurocenten, waarvan 45% naar partners gaat. De besteding aan Campagnes wordt gevolgd door Voorlichting (10 eurocent) en Bewegingsopbouw (7 eurocent).

Toelichting wervingskosten

Milieudefensie streeft naar een doelmatige en efficiënte besteding van middelen. De kosten van werving van inkomsten dienen in redelijke verhouding te staan tot de realisering van de doelstellingen. De kosten fondsenwerving van € 1.914.588 worden voor 60% toegerekend aan Voorlichtingskosten en voor 40% aan Fondsenwervingskosten.

Kosten beheer en administratie

Kosten van beheer en administratie zijn kosten die niet worden toegerekend aan de doelstellingen van de vereniging, maar zijn gemaakt ten behoeve van de (interne) beheersing en de administratie. Deze lasten zijn in 2023 € 1.271.475. Dit is een daling van € 137.769 t.o.v. 2022.

Hieronder een aantal kengetallen:

	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Wervingskosten			
Wervingskosten FW	1.679.244	1.366.857	1.092.667
Baten fondsenwerving	8.983.310	8.612.000	8.338.410
In procenten	18,7%	15,9%	13,1%
Wervingskosten			
Wervingskosten totaal	1.697.170	1.403.083	1.126.933
Som van de geworven baten	39.423.343	30.025.737	24.427.509
In procenten	4,3%	4,7%	4,6%
Bestedingspercentage baten doelstelling			
Besteed aan doelstellingen	23.349.925	27.443.237	22.461.828
Som van de baten	39.423.343	30.025.737	26.151.534
In procenten	59,2%	91,4%	85,9%
Bestedingspercentage lasten doelstelling			
Besteed aan doelstellingen	23.349.925	27.443.237	22.461.828
Som van de lasten	26.318.570	29.995.737	24.998.006
In procenten	88,7%	91,5%	89,9%
Kosten beheer en administratie			
Personeelskosten	1.157.922	986.885	1.217.161
Overige kosten	113.552	162.533	192.083
Totaal	1.271.475	1.149.418	1.409.244
Som van de lasten	26.318.570	29.995.737	24.998.006
In procenten	4,8%	3,8%	5,6%
Uitvoeringskosten			
Personeelslasten			
Salariskosten	6.455.030	5.634.549	5.079.535
Sociale lasten	1.206.648	1.025.000	932.926
Pensioenlasten	731.808	625.000	623.545
Arbodienst en herverzekering ziekte	40.841	35.000	17.330
Ontvangen ziekengeld	-70.966	-	-62.020
Uitzendkrachten en freelancers	427.272	331.000	313.526
Reiskosten	164.933	118.300	109.863
Opleidingskosten	99.271	135.384	117.398
Overige personeelskosten	383.545	140.000	219.429
Totaal Personeelskosten	9.438.382	8.044.233	7.351.533

De afwijking van de personeelskosten ten opzichte van de begroting is vooral een gevolg van nieuwe subsidies, waarvoor extra fte's zijn geworven. Daarnaast heeft de organisatie helaas door ziekte- en overige kosten ook meer moeten opvangen met vervanging. Ontvangen ziekengeld bestaat voor 100% uit zwangerschaps- en ouderschapsverlofgelden van het UWV.

	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Formatie in fte			
Totaal fte – gemiddeld	106,9	92,4	91,3

De organisatie is afgelopen jaar gegroeid naar een gemiddelde van 106,9 fte's.

Dit is een toename van 15,6 fte's ten opzichte van het jaar ervoor.

Bezoldiging topfunctionarissen

De directie-bestuur bestaat uit 2 personen, de heer D. Pols, in dienst voor onbepaalde tijd sinds 1 december 2015 en mevrouw L.C. van Staalduinen, in dienst sinds 1 oktober 2022 op basis van een vierjarige benoeming. De bezoldiging hieronder is op basis van de gegevens in 2023.

Met ingang van de nieuwe governance structuur medio 2022 zijn de salarissen van beide directeurs-bestuurders gelijk aan elkaar.

	2023	2022
De heer D. Pols		
Dienstverband		
Aard (looptijd)	Onbepaald	Onbepaald
Uren	37,5	37,5
Parttime percentage	100	100
Periode	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging		
Jaarinkomen		
Brutoloon/salaris	102.359	89.548
Vakantiegeld	7.742	6.640
Vaste eindejaarsuitkering	-	-
Niet opgenomen vakantiedagen	-	-
Totaal	110.101	96.188
Belaste vergoedingen/bijstellingen	-1.380	1.000
Pensioenlasten (wg deel)	22.318	18.561
Pensioencompensatie	-	-
Overige beloningen op termijn	-	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-	-
Totale bezoldiging D. Pols	133.799	115.749
BSD score	392	422

Met een BSD-score van 392 punten vallen beide Directeurs-bestuurders in functiegroep G.

De bijbehorende maximering van het bruto normjaarinkomen in 2023 bedraagt conform aanhangsel 4 bij de Regeling beloning directeuren van goeddoelenorganisaties € 120.741 per persoon. Met een bedrag van € 110.101 in 2023 wordt voldaan aan de Regeling. Naast de maximering van het bruto jaarinkomen geldt ook een absoluut maximum voor de som van het jaarinkomen, belaste vergoedingen/bijstellingen, werkgeversbijdrage pensioen en overige beloningen op termijn. Dit bedraagt voor functiegroep G € 145.554. Met een omvang van € 133.799 blijven we ruim binnen het in de Regeling opgenomen maximum.

	2023	2022
Mevrouw L.C. van Staalduinen		
Dienstverband		
Aard (looptijd)	Bepaald (1/10/26)	Bepaald (1/10/26)
Uren	37,5	37,5
Parttime percentage	100	100
Periode	01/01 – 31/12	01/10 – 31/12
Bezoldiging		
Jaarinkomen		
Brutoloon/salaris	102.359	89.548
Vakantiegeld	7.742	6.640
Vaste eindejaarsuitkering	-	-
Niet opgenomen vakantiedagen	-	-
Totaal	107.602	96.188
Belaste vergoedingen/bijstellingen	-1.380	1.000
Pensioenlasten (wg deel)	26.948	6.288
Pensioencompensatie	-	-
Overige beloningen op termijn	-	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-	-
Totale bezoldiging L.C. van Staalduinen	135.930	31.114
BSD score	392	422

Met een BSD-score van 392 punten, vallen beide Directeurs-bestuurders in functiegroep G.

De bijbehorende maximering van het bruto normjaarinkomen in 2023 bedraagt conform aanhangsel 4 bij de Regeling beloning directeuren van goeddoelenorganisaties € 120.741 per persoon. Met een bedrag van € 107.602 in 2023 wordt voldaan aan de Regeling. Naast de maximering van het bruto jaarinkomen geldt ook een absoluut maximum voor de som van het jaarinkomen, belaste vergoedingen/bijstellingen, werkgeversbijdrage pensioen en overige beloningen op termijn. Dit bedraagt voor functiegroep G € 145.554. Met een omvang van € 135.930 blijven we ruim binnen het in de Regeling opgenomen maximum.

	2023	2022
WNT verantwoording		
Donald Pols		
Functiegegevens	Directeur	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	111.481	97.188
Beloningen betaalbaar op termijn	22.318	25.728
Subtotaal	133.799	122.917
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	205.000	199.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Bezoldiging	133.799	122.917
Laan van Staalduinen		
Functiegegevens	Directeur	Directeur
Aanvang en einde dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	01/01 – 31/12	01/10 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.982	24.826
Beloningen betaalbaar op termijn	26.948	8.216
Subtotaal	135.930	33.042
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	205.000	49.750
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Bezoldiging	135.930	33.042

Formeel is de WNT verantwoording niet meer verplicht van toepassing voor Vereniging Milieudefensie, omdat de overheidsbaten minder dan 50% van de totale baten bedragen. Milieudefensie kiest er voor om vrijwillig een WNT verantwoording op te nemen in de jaarrekening.

Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht zijn onbezoldigd actief. Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan directie en/of toezichthouders. De Raad van Toezicht bestaat uit minimaal 5 en maximaal 11 leden. De Raad van Toezicht bestond in 2023 uit de volgende leden:

Leden Raad Van Toezicht	Functie
Marty Smits	Voorzitter
Theo van Stuijvenberg	Penningmeester tot 10 juni 2023, daarna Algemeen lid
Bercan Günel	Penningmeester (voorzitter Auditcommissie) vanaf 10 juni 2023
Deny de Jong	Algemeen lid
Kim Nackenhorst	Algemeen lid
Lorena Paz Quintero	Algemeen lid
Judith Sargentini	Algemeen lid

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen tevens geen vrijwilligersvergoeding.

	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Uitvoeringskosten			
Afschrijvingen			
Afschrijvingen	69.967	140.000	139.995
Subtotaal Afschrijvingen	69.967	140.000	139.995
Huisvestingskosten			
Huur + servicekosten en energie	387.911	386.070	384.654
Onderhoudskosten	79.192	70.000	67.623
Overige huisvestingskosten	60.938	20.000	23.221
Doorbetalde huisvestingskosten	-105.808	-102.000	-104.273
Subtotaal Huisvestingskosten	422.233	374.070	371.224
Kantoorkosten			
Automatiseringskosten	154.592	141.200	197.011
Repro kosten	33.780	35.000	36.596
Receptie en telefoon	13.254	12.500	11.590
Documentatie	3.440	2.500	2.422
Financiële kosten	29.676	35.000	37.286
Catering	39.752	40.000	19.593
Overige algemene kosten	4.287	-	-
Subtotaal Kantoor- en Automatiseringskosten	278.781	266.200	304.497
Bestuur / RvT kosten			
Accountantskosten	39.067	30.000	-
Advieskosten (niet-doelstellinggerel.)	84.240	77.000	-
Kosten Raad van Toezicht (extern advies)	31.291	30.000	-
Subtotaal bestuur/RvT kosten	154.598	137.000	-
Totaal Uitvoeringskosten	10.363.961	8.961.503	8.167.250

	REALISATIE 2023	BEGROOT 2023	REALISATIE 2022
Algemene Kosten			
Fondsenwerving en ledenadministratie			
Wervingskosten	1.914.588	1.393.088	1.511.500
Subtotaal Fondsenwerving en servicelijn	1.914.588	1.393.088	1.511.500
Communicatie			
Persvoorlichting	42.266	59.350	40.451
Corporate	-	-	22.720
Jaarverslag	9.215	8.500	8.061
Website / online communicatie	145.305	118.500	29.981
Overige communicatie	30.939	45.300	176.571
Subtotaal Communicatie	227.725	231.650	277.784
Magazine Down to Earth			
Productiekosten blad	218.845	200.000	220.578
Advertentie inkomsten Magazine	-10.832	-	-10.237
Subtotaal Magazine Down to Earth	208.013	200.000	210.342
Bestuurskosten			
Advieskosten	-	-	36.955
Reis- en verblijfskosten	-	-	5.468
Kosten ALV	47.641	58.000	53.373
Vergaderkosten	-	-	28.618
Overige kosten bestuur	-	-	1.276
Subtotaal Bestuurskosten	47.641	58.000	125.689
Overige kosten			
Onderzoekskosten	-	-	29.716
Lidmaatschappen	45.040	52.000	53.326
Bijdragen aan derden	213.322	181.900	203.453
Lokale ondersteuning	222.131	275.000	101.518
Overige kosten	50.536	99.488	6.108
Subtotaal Overige kosten	531.029	608.388	424.120
Totaal Algemene kosten	2.928.996	2.491.126	2.549.436

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen

7 – Toelichting staat van Baten en Lasten

7.3 TOELICHTING LASTENVERDELING

	Voorlichting	Bewegings- opbouw	Programma Klimaatzaak	Programma Klimaatplannen	thema: Bossen	thema: Inhoud & Lobby	thema: Milieu algemeen	thema: Coördinatie GLA	thema: Partners	Fondsen- werving	Verkrijging subsidies	Beheer en administratie	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Uren	20.809	24.884	15.395	32.430	17.354	10.307	8.848	2.324	-	13.173	264	20.387	166.175		
Uitvoeringskosten															
personeelslasten	1.181.928	1.413.376	874.396	1.841.972	985.649	585.415	502.536	131.984	-	748.209	14.995	1.157.922	9.438.382	8.044.233	7.351.533
afschrijvingen	8.762	10.477	6.482	13.655	7.307	4.340	3.725	978	-	5.546	111	8.584	69.967	140.000	139.995
huisvestingskosten	52.874	63.228	39.117	82.402	44.094	26.189	22.481	5.904	-	33.472	671	51.801	422.233	374.070	371.224
kantoorkosten	34.911	41.747	25.827	54.406	29.113	17.291	14.843	3.898	-	22.100	443	34.201	278.781	266.200	304.497
bestuurskosten	19.360	23.151	14.322	30.171	16.145	9.589	8.231	2.162	-	12.255	246	18.966	154.598	137.000	125.689
subtotaal	1.297.834	1.551.979	960.144	2.022.606	1.082.307	642.824	551.817	144.927	-	821.582	16.465	1.271.475	10.363.961	8.961.503	8.292.939
Algemene kosten															
fondsenwerving	1.148.753									765.835			1.914.588	1.393.088	1.511.500
communicatie	32.564	38.940	24.091	50.749	27.156	16.129	13.846	3.636	-	20.614			227.725	231.650	277.784
magazine "Down to Earth"	29.745	35.570	22.006	46.356	24.805	14.733	12.647	3.322	-	18.830			208.013	200.000	210.342
overige kosten	82.747	98.951	61.217	128.958	69.006	40.985	35.183	9.240	-	52.383			578.670	666.388	424.120
subtotaal	1.293.809	173.461	107.313	226.062	120.967	71.847	61.675	16.198	-	857.662	-	-	2.928.996	2.491.126	2.423.747
Activiteitskosten															
activiteitskosten	-	113.033	1.194.749	1.839.228	556.716	489.004	34.596	249.211	8.547.616	-	1.461	-	13.025.613	18.543.108	14.281.320
subtotaal	-	113.033	1.194.749	1.839.228	556.716	489.004	34.596	249.211	8.547.616	-	1.461	-	13.025.613	18.543.108	14.281.320
Totaal	2.591.643	1.838.474	2.262.207	4.087.896	1.759.990	1.203.675	648.088	410.336	8.547.616	1.679.244	17.926	1.271.475	26.318.570	29.995.737	24.998.006

De lastenverdeling van de uitvoeringskosten is gebaseerd op het werkelijk aantal geschreven uren.

8 VOORUITBLIK**BEGROTING 2024 - MEERJARENRAMING 2024-2028**

Baten	BEGROTING 2024	BEGROTING 2025	BEGROTING 2026	BEGROTING 2027	BEGROTING 2028
Fondsenwerving baten	10.000.000	10.500.000	11.025.000	11.576.000	12.155.000
Baten Nationale Postcode Loterij	1.350.000	1.350.000	1.350.000	1.350.000	1.350.000
Baten van derden, organisaties zonder winststreven	6.125.000	5.900.000	7.659.000	5.000.000	5.000.000
Baten van overheden	2.708.000	2.519.000	2.519.000	2.519.000	2.519.000
Baten van overheden te besteden door derden	9.845.000	9.286.000	9.286.000	9.286.000	9.286.000
Totaal Baten	30.028.000	29.555.000	31.839.000	29.731.000	30.310.000
Lasten naar kostensoort					
Salarisgerelateerde lasten	9.701.000	9.895.000	10.093.000	9.895.000	10.093.000
Overige personeelslasten	1.204.000	1.437.000	1.466.000	1.495.000	1.525.000
Activiteitskosten eigen middelen	1.184.000	1.263.000	1.288.000	1.314.000	1.571.000
Activiteitskosten subsidies en fondsen	8.239.000	8.239.000	7.703.000	3.554.000	3.555.000
Fondsenwerving en communicatie	2.439.000	2.488.000	2.537.000	2.588.000	2.640.000
Ondersteuning	1.400.000	1.538.000	1.582.000	1.600.000	1.641.000
Lasten te besteden door derden	9.845.000	9.286.000	9.286.000	9.286.000	9.286.000
Totaal lasten naar kostensoort	34.011.000	34.145.000	33.955.000	29.731.000	30.309.000
Lasten naar afdeling en programma					
Bedrijven	2.681.000	2.734.000	2.789.000	2.845.000	2.902.000
Inhoud & Lobby	5.270.000	5.375.000	4.838.000	3.058.000	3.279.000
Communicatie & FW	5.553.000	5.664.000	5.778.000	5.893.000	6.011.000
Project People Power	2.771.000	2.771.000	2.771.000	0.000	0.000
Bewegingsopbouw	2.287.000	2.333.000	2.379.000	2.427.000	2.476.000
PBIS	1.007.000	1.127.000	1.150.000	1.173.000	1.196.000
GLA Coördinatie	289.000	295.000	301.000	307.000	313.000
Ondersteuning	3.793.000	4.079.000	4.174.000	4.243.000	4.337.000
Directie	515.000	481.000	490.000	500.000	510.000
Lasten te besteden door derden	9.845.000	9.286.000	9.286.000	9.286.000	9.286.000
Totaal lasten naar afdeling en programma	34.011.000	34.145.000	33.955.000	29.731.000	30.309.000
Saldo voor financiële baten en lasten	-3.983.000	-4.590.000	-2.117.000	0.000	0.000
Financiële baten en lasten (negatieve bankrente)					
Financieel Resultaat	-3.983.000	-4.590.000	-2.117.000	0.000	0.000
Bestemming					
Bestemmingsreserve Huisvesting	100.000	PM			
Bestemmingsreserve Klimaatzaken	3.883.000	4.590.000	2.117.000		
Continuïteitsreserve *					
Saldo ná bestemming	0	0	0	0	0

*) Een positief saldo wordt onttrokken uit de continuïteitsreserve, een negatief saldo wordt toegevoegd aan de continuïteitsreserve.

**Milieudefensie –
Friends of the Earth Netherlands**

Bezoekadres:

Nieuwe Looiersstraat 31, Amsterdam

Postadres:

Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam

Servicelijn: 020 6262 620

Fax: 020 5507 310

E-mail: service@milieudefensie.nl

Internet: milieudefensie.nl

Milieudefensie Jong

Telefoon: 020 5507 300

E-mail: jong@milieudefensie.nl

Internet: milieudefensiejong.nl

wij worden gesteund door

© mei 2024, Milieudefensie, Amsterdam

